

A fentiekből következően a jövő könyvtára mind nagyobb arányban fog digitalizált dokumentumokat közönsége rendelkezésére bocsátani. Oroszországban az Orosz Állami Könyvtár látott neki a szóban forgó fejleményeket elősegítő projekt megvalósításához az UNESCO közreműködését is igénybe véve.

IERŠOVA, T. V.–MOHLOV, Ű. E.: Informacionnoe obšestvo is buduše biblioteki. = Naučne i tehničskie biblioteki, 1. ser. 1. sz. 1998. p. 38–40./

(Futala Tibor)

Az információs társadalom előfeltételei Oroszországban

Miközben az USA-ban, Japánban és Nyugat-Európában kéznél van az információs társadalom, az Oroszországi Föderáció e tekintetben nemcsak tőlük marad el, hanem az utóbbi időben gyors fejlődést produkáló egyéb államoktól is. Egy amerikai felmérés szerint az ország a személyi számítógépi ellátottságát illetően egy százas listában középtájt helyezkedik el, ami bizony nem valami büszkélkedésre méltó tény.

Ideje volna felzárkózni. Ennek előfeltételei az alábbiak:

- létre kell hozni a korszerű információs infrastruktúrát;
- széles körben kell meghonosítani és használni a korszerű információs technológiákat;
- biztosítani kell a szabad információáramlást;
- az információs termékek és szolgáltatások számára meg kell teremteni a civilizált piacot;
- meg kell valósítani a világ információs terébe történő szerves belépést.

Mindez állami információs politika után kiált. Egyelőre azonban nincs ilyen politika, pontosabban szólva: bizonyos elemei azért kialakultak, beleértve ebbe a szükséges intézményeket is. Így: az Állami Dumában információpolitikai és távközlési bizottság működik, az elnöknek ezekre a kérdésekre tanácsadó testülete van, a végrehajtás vonalán pedig a Távközlési Minisztérium és az Állami Információpolitikai és Távközlési Bizottság Roskominform nevű szervezete az illetékes.

Viták folynak abban a kérdésben, hogy az információs társadalom kialakításában mennyi szerepe legyen az államnak. A technokraták a „laissez faire, laissez passer” álláspontján vannak, s a minimális állami szerepvállalásra esküsznek. Mások – őket lehet ideológusoknak nevezni – azt tartják, hogy az áttérésnek vannak társadalmi – felkészítési – feltételei is, a piac önmagában nem tud mindent megoldani. A technokrata álláspont a fejlődő országokra jellemző, az ideológusi a fejlettekre és a legutóbbi időkben iparosodottakra. A bölcs állami közreműködés szükséges voltáról az utóbbiak vélekednek helytállóan.

Az előfeltételek teljesítését célszerű törvényi-jogszabályi medrekbe terelni. A jogszabályozási folyamat máris elindult, s kétségtelenül tekintélyes eredményeket ért el. Így az ország törvényei sorá-

ban ott található az információs-informatizációs-információvédelmi, távközlési, nemzetközi cserében való részvételi, program- és adatbázis-védelmi, tömegközlési, szerzői jogi, levéltári, állami titokvédelmi, könyvtárügyi stb. törvény, a polgárjogi, büntetőjogi és szabálysértési kódex.

A fenti sorból egyelőre hiányoznak azok a törvények, amelyek az információhoz való szabad hozzáférést, a bizalmas információk jogi védelmét, a magán-adatvédelmet, illetve a hazug, rosszakaratú és káros információk tiltását szabályozzák. E hiányosságok pótlására több mint egy tucat új törvény van előkészületben. Több korábban hozott törvényt kell – a jogviszonyok fejlődésének következtében – kisebb-nagyobb részben módosítani.

Sajnos, az elfogadott és hatályos törvények gyengén „dolgoznak”, azaz nem nagyon tartják be őket. Sok helyütt – törvény ide vagy oda – megint az „egy akarat” érvényesül. (Vö. a Sztálin-kantáta szövegével. – A referáló megjegyzése „ad usum Delphini”.) Emiatt szükség van a lakosság jogi kultúrájának növelésére, a jogvédő szervek továbbképzésére, bizonyos jogszabályok módosítására, az állampolgárok jogi-normatív információkhoz való hozzáféréseinek biztosítására.

Mivel Oroszországban az információs társadalom csak demokratikus lehet, az informálódás szabadságát úgy kell értelmezni, hogy e fogalomba teljes mértékben beleférjenek a „nem szentesített”, az ellenzéki, a „másként gondolkodó” információk is. Ezt a közkönyvtárak (nyilvános könyvtárak) gyűjtőkörének illetően információk beszerzésére való kiszélesítésével, illetve e könyvtárak senkit olvasmányaiban semmivel nem korlátozó működése révén lehet – és: kell – elérni. E tekintetben a köztársasági rangú könyvtáraknak kell az élen járniuk.

Nem kevésbé érintettek az elektronikus tömegközlési hálózatok. Esetükben „elemien fontos, hogy a kisebbségnek is legyen információs ablaka, ám egységes demokratikus információs térben”.

/KRISTAL'NYJ, B. V.: Voprosy postroeniâ v Rossii informacionnogo obšestva. = Naučno-tehničeskââ Informaciâ, 1. széria, 10. sz. 1997. p. 5–7./

(Futala Tibor)